RUSKI INWALID

Nº 101.

PIĄTEK. 2 Maia. 1819 r.

CZYLI

WIADOMOŚCI WOJENNE.

Treść. Wiadomości Kraiowe: z Petersburga. Wiadomości Zagraniczne: Prussy. Niemcy. Francyia. Angliia. Niderlandy. Szwecyia. Rozmaitości.

WIADOMOŚCI KRAIOWE.

z Petersburga, 2 Maia.

Nayłaskawiey mianowani kawalerami orderu Stey Anny pierwszey klassy: Jenerał Maior *Uszakow*, pełniący obowiązek koniuszego u dworu Wielkiego Xiążęcia JMści *Mikołaia* i rzeczywisty radca stanu *Sawrasow*.—Tegoż orderu 2giey klassy: Będący w intwessach państwa w Kopenhadze, Radca Stanu Von *Brin*; Szambelan dworu Wielkiego Xiążęcia JMści *Michała*, Radca Kollegski *Wolff*; i Podpułkownik Gwardyi Polskiey Podpułkownik *Paszkowski*. — Tegoż orderu 3ciey klassy: Wice Konsul w Lubece *Schletner* i Porucznik inżenieryi, Baron Karol *Rosenkampf*.

Dalszy ciąg mowy Ministra skarbu na posiedzeniu Rady kredytowych ustanowień:

II. Bank handlowy.

„Bank handlowy, otwarty na początku roku przeszłego; ustanowiony ku wygodom handlu, stanowiący ważną gałęź przemysłu kraiowego, tak potrzebny i dla pomyślności państwa i dla Samego utrzymania kredytu.

„Właściwy kapitał banku, złożony z summ, które się obracały w dawnieyszych kantorach rachunkowych, w przeciągu kilku lat powinien podnieść się do 30 milionów, iak iest zamierzono manifestem 7 maia 1817 roku.

„Rzecz naturalna, że bank, który wykonywa swe działania gotowemi tylko pieniędzmi, nie może tak rozległych mieć działań, iak są właściwe bankom, mogącym wydawać własne bilety, i przez to podwoić swe działania.

„Naszemu bankowi handlowemu, którego cały obrót głównych działan urządzony iest na assygnaty, nie mogło równeż służyc prawo. Chociaż to ograniczenie ścieśnia przestrzeń iego działań iednak równymże sposobem oddala wszelką obawę zachwiania równie własnego iak i publicznego kredytu.

„Zresztą bank handlowy czyń dla handlu wszystkie dogodności, iakich od ustanowień tego rodzaiu żądać może, iakoto: przyymowanie lokacyi, rachunek wexlowy i pożyczka na towary.

„Z radością uyrzycie, Mościwi Panowie, iż pomimo nowości tego ustanowienia i mierności iego sposobow, każda z tych operacyy była pomyślną.

„Lokacye dla obrotu z procentów i dla transfertu rozciągały się do 80 milionow. Transfert iest operacya u nas zupełnie nowa. Po otworzeniu banku, nie miała naprzód wielkiey czynności, ale się kupiectwo prędko na iey pożytkach poznało, i zaczęło z niey korzystać Zeby zaś większą ieszcze dla tego działania dać pomoc, ustanowiono bankowe papiery, które pozwolono przyymować w opłacie ceł. Summa lokacyy dla transfertu wniesionych czyni więcey 52 milionow.

„Łaża, wynosząc więcey 50 milionow rubli, więcey niż we troie przewyższa pomoc dawaną dawniey przez kantory rachunkowe.

„W naznaczaniu ilości procentow od wexlow, administracya banku zawsze się zgadzała z dyskontem birżówym, mając na baczności, nie pomnożenie przybytkow banku, ale zniżenie prrcentow.

„Bank w obrótach swych nie poniosł szkod żadnych, w zysku zaś więcey miliona rubli otrzymał. Niektóre summy z rozdanych przez byłe kantory rachunkowe na wexle i towary ieszcze nie są wypłacone. Pozyskanie ich czyni się ustanowionym porządkiem.

„W ogólności wszystkie obróty banku były wyższe nad 357 milionow rubli.

„Zostaie nam żądać, izby początki tak świetne, uwieńczone były zakwitnieniem kraiowego przemysłu i podniesieniem kredytu naszego handlu.

„Dogodności, wynikaiące dla handlu z ustanowienia banku handlowego, były niektórym ze znacznieyszych miast naszych pobudką prosić u Rzadu o ustanowienie w nich bankowych kantorow, zgodnie z manifestem 7go maia 1817 roku. Pierwszy kantor tego banku, na mocy Naywyżey potwierdzónych dla niego ustaw, założony został w pierwszey stolicy państwa, iako środkowym punkcie wewnętrznego handlu naszego.“

WIADOMOŚCI ZAGRANICZNE.

Prussy.

z Berlina, 24 Kwietnia.

Wiadomo że nasz Xiąże następca tronu od kilku iuż lat zasiadał w radzie Ministerium Państwa; teraz zaś z woli Nayiasnieyszego Króla Oyca swoiego otrzymał prawo głosowania na tychże posiedzeniach.

Drugi zaś Królewic Xiąże *Wilhelm* otrzymał podobneż prawo głosu w Departamencie woiennym, na zgromadzeniach którego także od nieiakiego iuż czasu zasiadał.

Niemcy.

Od brzegów Menu, 20 Kwietnia.

W tych dniach przybyło do Frankfortu wiele uczniów z rozmaitych Uniwersytetów. Dnia 21 b. m. zebrali się byli w iedney wsi w okolicach tego miasta, dla naradzenia się w iakieys sprawie tyczącey się honoru; lecz policyia wcześnie dowiedziawszy się o tem zgromadzeniu wysłała była tam swoich aientów, którzy znalezli iuż obie strony przeciwne w gotowości do potyczki. Natychmiast rosprowadzono rycerzy i kilku z nich wzięto w areszt; lecz wkrótce uwolniono, po otrzymaniu uroczystego zaręczenia, że na ziemi Frankfortskiey niebędą się potykać. Nazaiutrz większa połowa tych uczniów opusciła miasto.

Roschodzi się pogłoska, że Xiąże Reient Angielski, odwiedzi w przeciągu lata nadchodzącego iedne z wód mineralnych Niemieckich; a przy tem zdarzeniu będzie i w Hannowerze.

Operacyia zrobiona nad Sandem dla wyprowadzenia ropy skupioney w płucach iego, do tego stopnia go osłabiła, iż niema nadziei aby został w życiu długo.

Wielki Xiąże Weymarski, wysłał do Frankfortu Radcę Poselstwa Contu, w celu uczynienia Soymowi niektórych przełożeń, tyczących się terazníeyszego stanu Uniwersytetów Niemieckich.

Francyia.

z Paryża, 16 Kwietnia.

Na posiedzeniu izby deputowanych odbytem w dniu 19 b. m trudniono się dalszym rozbiorem prawa *o wolności druku.* Odmiana iego i poprawy iakie na posiedzeniu przed ostatniem wniosł Pan *Gotfel*, były głównym przedmiotem obrad. Tak ten ostatni iak i Pan *Courvoisier* wspierali swe twierdzenie naymocnieyszemi dowodami; tak, że zgromadzenie postanowiło aby miasto wyrazów: „*Moralność publiczna*,“ używać takich: „*moralność publiczna zgodna z Religią*.“ To przełożenie zyskało tak znaczną większość głosów, iż niebyło iak osm lub dziewięć przeciwnych.

Powiadaią że poseł Perski znaydówał się na iednem z posiedzeń izby deputowanych, i okazywał wielką ciekawość dowiedzenia się tresci mów i rostrząsań. Kiedy ieden z

mówców zastanawiał uwagę obecnych nad zbawiennym wpływem *ducha czasu*, wtenczas tłómacz Posła korzystaiąc z tego zdarzenia usiłował przekonać iego o potrzebie większego oświecenia w Persyi, gdzie duch czasu Europeyski tak mało iescze iest znaiomy. Na to Poseł odpowiedział: »Szach móy Monarcha, iest Brat Stryieczny słońca i Stryy Xiężyca, a przeto przestaie na swietle swey własney osoby i rodziny, bynaymniey niepotrzebuiąc wpływu ducha czasu waszego.«

Xiąże ten pozawczora miał posłuchanie pożegnania u Xiążąt rodziny Królewskiey, a dziś wyieżdża do Londynu.

Xiąże *Richelieu* przybył dnia 8 b. m. z Marselli do Jenewy.

Marszałkowie *Victor*, *Oudinot* i *Magdonald* pozawczora byli na sniadaniu u Króla.

Liczba ubogich w Paryżu, otrzymuiących pewne wsparcie, dochodzi teraz do 84,446 osob. Summa wydana na ich utrzymanie przez 4 ostnie miesiące wynosi 351,492 franki.

ANGLIIA.

z Londynu, 16 Kwietnia.

Roschodzą się tu rozmaite pogłoski względem odmian maiących zaysć w Ministerstwie. Upewniaią między innem, że Pan *Wasitart*, kancierz skarbu złoży swoią dostoyność, a Pan *Pille* ma iego zastąpić. Rownie też Lord *Eldon* kancierz Wielki, otrzyma uwolnienie od obowiązku aż nadto uciążliwego dla niego z przyczyny słabości zdrowia, którey od nieiakiego czasu doznaie. Wszystkie te pogłoski maią wielkie podobieństwo do prawdy.

Posiedzenia parlamentu niższego znowu się otwarzą w dniu iutrzeyszym, wyższego zas 22. b. m.

Xiąże *Betford*, spadł w tych dniach z konia i mocno się stłukł; lecz według ostatnich doniesień ma się iuż lepiey.

Donoszą z Gibraltaru, że w Tunis i innych niektórych miastach Barbaryyskich znowu wszczęła się zaraza, i nierównie wiecey umarza aniżeli pierwiey.

Przed wyruszeniem do biegunów północnych, okręta *Hekla* i *Grikker* obeyrzane zostaną przez Lorda Wice Hrabiego *Melville* i innych urzędników admiralicyi.

W listach z przylądka dobrey nadziei z dnia 28 Stycznia iest wzmianka o wielkiey burzy, która panowała w dniu 24 pazdziernika roku przeszłego w Madraś i na brzegach morza Indyyskiego. Dwa okręta należące do kompanii Wschodnio Indyyskiey zatonęły a dwa drugie utraciły maszty i stały się niezdatnemi do dalszey żeglugi. Nadto, taż burza przyczyniła wiele szkody na lądzie.

NIDERLANDY.

z Bruxelli, 12 Kwietnia.

W tych dniach przeiechali przez miasto tyteysze iadąc z Rzymu na Wyspę Stey Heleny: Doktor *Williali*, Professor Chirurgii *Antomarki*, Xiądz *Bona-Vita* i dwóch służących. Wiadomo iest, że wszyscy oni za zgodą rządu Angielskiego przez pośrednictwo Papieża otrzymali pozwolenie poswięcenia się zupełnie Bonapartowi, i przyięli obowiązek zostać na Wyspie aż do smierci iego wyiąwszy zdarzenia iakie nieprzewidziane, któreby zmusiły Gubernatora do oddalenia ich.

SZWECYIA.

z Sztokolmu 9 Kwietnia.

Od nieiakiego czasu naypiękuieyszą cieszemy się pogodą. Pola nasze przyymuią piękną barwę, łąki obrywaią się kwiatem i rolnicy pracuią na niwach swoich. Taka odmiana strefy iest nadzwyczayną; powszechnie albowiem panuią u nas o tey porze mrozy.

ROZMAITOŚCI.

Dnia 22 t. mca Xiężna *Ferdynandowa* Pruska zaczęła 82 rok życia. W wilią urodzin dał Król z tey okoliczności wielki obiad, na którym wniósł toast pomyslności i zdrowia Xiężney. Tegoż dnia przysłał iey na wiązanie piękny garnitur porcellany. Na iednym z talerzy piękną bardzo robotą wystawiony był obraz potyczki, w którey syn iey Xiąże *August* odebrał działo Francuzom dotąd w *Bellevue* na pamiątkę zachowane.

Dnia 22 pochowano na cmentarzu wioski *Schoneberg* zwłoki zmarłego w Berlinie Jenerała *Dierické*, a to równo ze wschodem słońca, według ostatniey woli nieboszczyka. Lubo żądał wyraźnie w testamencie, ażeby bez wszelkiey okazałości, i stopniowi iego należacey czci był pochowany, Król iednak wysłał ośmiokonny paradny swóy poiazd na pogrzeb, na którym byli Królewic następca tronu, wszyscy Xiążęta krwi Królewskiey, Jenerałowie i wielu officerów osady tutyszey, pieszo za trumną postępuiący.

Składka na wystawienie pomnika Xięciu *Blucherowi* w *Rostoku* wynosi iuż 5,017 talerow. Xiążę ten otrzymał niedawno ozdo-

bę wielkiego krzyża orderu Badeńskiego Zasługi woyskowey.

— We wsi *Vertus* blisko *Paryża* była aukcya na różne sprzęty, a między innemi na obraz, króry z 36 franków poszedł do 25 luidorów. Ten, który obraz kupił, pokazał go handluiącemu obrazami, od którego dowiedział się że iest dziełem *Poussina*. Po odchędożeniu obrazu wystawuiącego *Wenerę w łaźni*, ieden ze znawców chciał dać zań 12,000 fr. ale właściciel żądał 24,000!

— Pleban w St. *Leu* stał się temi dniami przyczyną wielkiego zgorszenia, nie chcąc przypuścić do pierwszey kommunii młodzieńca, a dał za przyczynę iż uczęszcza do szkoły wzaiemnego nauczania się, gdzie między uczniami pełno rozwiązłości, i gdzie nauka wyraźnie sprzeciwia się maxymom religii. Niemogąc oyciec młodzieńca przywieść Plebana do odmiany zdania i postanowienia, doniosł mu listownie, iż dla uporu iego umyślił z całą rodziną zostać Protestantem, co też nastąpiło.

— Jeszcze Stany Hiszpańskie (Cortes) miały zamiar odprzedać Ziednoczonym Stanom obie *Florydy*, lecz Angliia sprzeciwiła się temu. Hiszpaniia traciła rocznie w Ameryce przez utrzymywanie się w posiadłości *Floryd* 800,000 dollarów.

— Daie się w Londynie oglądać za peniądze młody człowiek rodem z Szkocyi, którego skład i własności ciała są osobliwszem ziawiskiem natury, ieżeli w tem nie zachodzi zręczsne nader filuterstwo Człowiek ten ma piękne długie włosy, które przedzielaią się na samym środku głowy. Z iedney, to iest, z prawey strony, są blod iak naypięknieyszy, z lewey zaś mocno ciemne. Jego prawe oko iest błękitne i brew blond, a lewe oko czarne, i brew ciemna. Toż samo co do ciała; połowa skóry, iak gdyby liniią ieką przedzielona, z prawey strony niezmiernie delikatna i biała, słowem, kobieca; z lewey przeciwnie iest ciemna. Nadto, lewa strona twarzy i brody zarasta, prawa zaś iest gładka, i zupełnie niewieścią. Ma lat 26.

Mody w Warszawie.

Przyiemna wiosna, więcey teraz iak w innych porach, używanie kapeluszów powszechnem dla kobiet zrobiła; te zaś zwykle koloru różowego, białego, lub lillas widzieć się daią. Niektóre przezroczyste (*à jour*) inne kwiatami przystroione i t. p. Teraźnieyszy ich kształt różni się iedynie od dawnieyszych, tem, iż więcey odchylone nad czołem, mniey zazdrośnie zakrywaią piękne twarze przed wzrokiem ciekawych amatorów. Wynalazca tych kapeluszów dla płci piękney, zdaie się bydź liberalnieyszym od swego poprzednika, dawne bowiem zupełnie twarz otaczaiące, możnaby nazwać monopolicznemi.

Nietylko w ubiorach, ale i w sposobie rozmawiania zachodzą często odmiany. Używanie dwuznacznych wyrazów (*equivoques, calembourgs*) i mistyfikowanie iest stylem modnym; takowa igraszka słów, zaostrza wprawdzie dowcip, i ułatwia rzut w iednym wyrazie żarciku złosliwego i niby to niewinnego, swawolnego i niby to skromnego; iest to oraz broń tayna, którey zemsta używa nie raz przeciw tym, którym wymówek lub zarzutów czynić w oczy nie śmie. Takowy ton wziął zaiste swoy początek za czasów *Ludwików XIV* i *XV*., kiedy dowcip połączony z naywyższą grzecznością bawił płeć piękną przyiemnie; nie zawsze iednak teraz dowodzi dowcipu mówiącego, lecz bywa często skutkiem pamięci: Trafność iedynie w użyciu iest na zysk powtarzaiącego; nieustanne zaś posługiwanie się wynalazkami cudzych dowcipów, dowodzi niedostatek gruntownych a własnych wyobrażeń, i owych wiadomości, które w posiedzeniu istotną przynoszą zaletę. Używanie tego stylu mówienia za gust zepsuty poczytać, i zarzucić, należy tę myśli i słów igraszkę, w ktorey złośliwość truie wzaiemne zaufanie obcuiących z sobą. Jeżeli dowcipne użycie dwuznacznych wyrazów rozwesela na chwilę towarzystwo, przyrównać by to niemal można, do skustków wesołości, iaką sprawia zbyteczne użycie trunku, z tą różnicą iż wesołość iaką wzbudza ostatni, iest momentalna, satyryczny zaś przycinek chociaż czasem nieznaczny, ściąga nadal przykre i dla mówiącego i dla obmówionego niesmaki i skutki.—Minęły czasy *Scarronow*, zbywa na *Boalach* i *Krasickich*, a wieki spoczną nim wydadzą *Voltaira*; *Bernie* nawet ów wyskok przyiemnego dowcipu, nie ma iuż naśladowców! . . . .

W PETERSBURGU
w drukarni woienney Głównego Sztabu JEGO CESARSKIEY MŚCI.